

УДК 636.22/.28.083.082.14

Гончаренко І.В., доктор сільськогосподарських наук**Пелих Ю.С.**, аспірант¹, (peluh@ukr.net)*Національний університет біоресурсів і природокористування, м. Київ***ВІДБІР КОРІВ ЗА ВІДТВОРНОЮ ЗДАТНІСТЮ, МОЛОЧНОЮ
ПРОДУКТИВНІСТЮ ТА ТРИВАЛІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОГО
ВИКОРИСТАННЯ**

Досліджено зв'язок відтворної здатності корів голштинської породи з довічною молочною продуктивністю, надосм на 1 день життя, тривалістю господарського використання та проведено кореляційний аналіз даних.

Ключові слова: довічний надій, коефіцієнт відтворення, плодючість, тривалість господарського використання, кореляційний зв'язок.

Проблема збільшення термінів використання сільськогосподарських тварин, особливо високопродуктивних, завжди привертала увагу дослідників. У практиці молочного скотарства селекціонерів цікавлять насамперед ті тварини, які здатні протягом тривалого періоду зберігати регулярну плодючість і високу молочну продуктивність. Звичайно, це залежить від біологічних особливостей тварин, умов їх годівлі та утримання, стійкості до захворювань та ін.

Відтворення стада – складний виробничий процес, який включає комплекс організаційно-господарських, зооветеринарних, технологічних заходів. Продуктивність і відтворна здатність тварин є найважливішими складовими господарсько корисних ознак, за якими має проводитися селекція [6]. Але оскільки високий рівень молочної продуктивності може погіршувати статеву функцію, виникла потреба у проведенні досліджень щодо взаємозв'язку між молочною продуктивністю і відтворною здатністю [8].

У зоотехнічній літературі зустрічаються роботи, в яких стверджується думка про антагонізм між високою молочною та плодючістю корів, але цю думку поділяє лише певна частина науковців. Інші дослідники наводять факти вдалого поєднання високої молочної і регулярної плодючості [1].

Більшістю вчених експериментально доведено, що з підвищенням рівня молочної продуктивності корів різних порід і типів показники відтворної здатності мають тенденцію до зниження [5]. У працях вітчизняних науковців зазначається, що в стадах молочної худоби тварини, які вдало поєднують високу молочну продуктивність з регулярною плодючістю, становлять 10–15%.

У селекційній роботі, крім цих показників, доцільно враховувати таку ознаку, як тривалість господарського використання корів. З точки зору селекції всі вони є складними полігенними ознаками і характеризуються відносно низькою успадкованістю та потребують тривалого періоду часу для їх прояву. Тому в

---

¹ Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук І.В. Гончаренко
Гончаренко І.В., Пелих Ю.С., 2011

селекції молочної худоби на підвищення довічної продуктивності необхідно приділяти увагу племінному підбору та закріпленню цих ознак у ряді наступних поколінь [3, 7].

У молочному скотарстві на ефективність селекції, як правило, впливає ступінь зв'язку між ознаками, що характеризують рівень продуктивності тварин. Зв'язки між ознаками можуть мати різну спрямованість, тому для успішного добору і підбору необхідна кількісна оцінка існуючих кореляцій [2].

Метою роботи було встановити вплив довічної молочної продуктивності та тривалості господарського використання на відтворну функцію повновікових корів.

Матеріали і методи дослідження. Для досліджень використані матеріали первинного зоотехнічного обліку (форма 2-мол) та комп'ютерної програми СУМС «Орсек» ДП «Чайка», філія «Дударків» Бориспільського району Київської області за період 1998 – 2010 років. За вказаний період враховували показники: довічний надій, тривалість господарського використання, надій за 1 день життя, плодючість та ін.

За ступінь плодючості у корів взято коефіцієнт відтворення (КВ), який визначали за формулою Д.Т. Вінничука:

$$KB = KT \div B \times 100,$$

де КТ – кількість телят за досліджуваний період від однієї корови; В – вік корови, роки. Щоб виразити вік корови в десятих частинах року, кількість місяців множили на 0,083.

Дані опрацьовано з використанням кореляційного аналізу за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

Результати досліджень.

На момент проведення дослідження із стада вибуло 537 корів. Із загальної кількості корів було відібрано 258 повновікових корів, які нами були згруповані за кількістю завершених лактацій (3 лактації і більше), показником плодючості, молочної продуктивності та тривалістю господарського використання.

Загалом по виборці із збільшенням коефіцієнта відтворення зростали показники довічного надою (табл. 1).

Таблиця 1.

Розподіл повновікових голштинських корів (n = 258), які вибули із стада ДП «Чайка», філія «Дударків» за показниками плодючості та довічної молочної продуктивності

Градації за надоєм, тис. кг	Градації за коефіцієнтом відтворення (КВ), %							
	до 40		41 – 60		61 – 80		81 і більше	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
1	2	3	4	5	6	7	8	9
до 25	11	20529 ± 1663	33	19988 ± 1341	30	19075 ± 1348	7	18267 ± 2429
25,1–50	19	33898 ± 3258	66	32577 ± 1425	55	33740 ± 1563	15	37255 ± 2654

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
50,1 і більше	0	0	8	57409 ± 3664	11	66538 ± 7191	3	61279 ± 3530
В цілому по виборці	30	28996 ± 3154	107	30459 ± 2091	96	32915 ± 3042	25	35429 ± 5280

Загалом у межах вивченого поголів'я тварин виявлено корів, яких можна включати до групи з високим довічним надоєм відповідно до європейських стандартів у межах таких градацій: 25 – 50 тис. кг молока – 136 гол (52 %), більше 50 тис. кг – 22 гол (9 %). Проте, лише 22 голови мали високий показник довічного надою при помірному та високому коефіцієнтах відтворення (40 – 100 %).

Також по виборці спостерігалася тенденція до збільшення показників надою на 1 день життя при підвищенні коефіцієнта відтворення (табл. 2).

Таблиця 2.

Розподіл повновікових голштинських корів (n = 258), які вибули із стада ДП «Чайка», філія «Дударків» за показниками плодючості та надою на 1 день життя

Градації за надоєм на 1 день життя, кг	Градації за коефіцієнтом відтворення (КВ), %							
	до 40		41 – 60		61 – 80		81 і більше	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
1	2	3	4	5	6	7	8	9
До 10	5	8,87 ± 0,527	29	8,36 ± 0,553	26	8,68 ± 0,397	4	8,00 ± 0,455
10,1–15,0	25	11,95 ± 0,555	69	12,22 ± 0,320	53	11,93 ± 0,32	14	12,21 ± 0,657
15,1 і більше	0	0	9	16,52 ± 0,809	17	17,64 ± 1,347	6	17,89 ± 1,307
В цілому по виборці	30	11,44 ± 0,625	107	11,53 ± 0,504	96	12,06 ± 0,666	25	12,90 ± 1,357

Проведений аналіз даних показав, що зростання показників надою на 1 день життя спостерігалася в градації 15,1 і більше за надоєм на 1 день життя при коефіцієнтах відтворення вище 41 %. Одержані дані свідчать про можливість поєднання регулярної плодючості з високою молочною продуктивністю.

Нами також був проведений розподіл голштинських корів, що вибули із стада за показниками плодючості та тривалості господарського використання (табл. 3).

Таблиця 3.

Розподіл повновікових голштинських корів (n = 258), які вибули із стада ДП «Чайка», філія «Дударків» за показниками плодючості та тривалості господарського використання

Градації за тривалістю господарського використання, днів	Градації за коефіцієнтом відтворення (КВ), %							
	до 40		41 – 60		61 – 80		81 і більше	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
До 1500	3	1178 ± 72	41	1221 ± 47	33	1183 ± 78	7	1078 ± 123
1501 – 2500	15	1797 ± 120	56	1862 ± 74	49	1921 ± 79	14	1858 ± 124
2501 і більше	2	2734 ± 236	10	2920 ± 253	14	2959 ± 182	4	3042 ± 443
В цілому по виборці	30	1595 ± 166	107	1715 ± 105	96	1819 ± 128	25	1829 ± 267

Отримані дані показали, що при коефіцієнтах відтворення менше 40 % тривалість господарського використання в середньому становила 1595 днів, в градації 41 – 60 % - 1715 днів, при 61 – 80% - 1819 днів та при значеннях коефіцієнта відтворення 81 % і більше – 1829 днів. Тобто спостерігається підвищення тривалості господарського використання при зростанні коефіцієнта відтворення.

Таблиця 4.

Зв'язок коефіцієнта відтворення з довічним надоем, надоем на 1 день життя та тривалістю господарського використання

Ознаки	Коефіцієнт відтворення, %	
	(min – max) 0 – 120	в т. ч. 61 – 80 %
Довічна молочна продуктивність, кг	0,1196 ± 0,096	0,5750** ± 0,123
Надій на 1 день життя, кг	0,1382 ± 0,091	0,0851 ± 0,433
Тривалість господарського використання, днів	0,0862 ± 0,102	0,1933 ± 0,379

Примітка: ** - при P > 0,99

Проведений кореляційний аналіз даних (табл. 4) показав, що всі показники мають позитивний коефіцієнт кореляції з коефіцієнтом відтворення, але не в усіх градаціях, при низькому рівні надоев були отримані низькі значення. Найбільш суттєві коефіцієнти кореляції спостерігалися на рівні коефіцієнта відтворення 61 – 80 %.

Висновки:

1. Отримані нами дані свідчать про можливість поєднання високої молочної продуктивності з регулярною плодючістю і про необхідність ведення спрямованої селекційної роботи для закріплення даних ознак в наступних поколіннях.

2. Виявлено 10 % тварин, які вдало поєднують регулярну плодючість, довічну молочну продуктивність та тривалість господарського використання, що дає підставу для відбору і ведення селекції за даними ознаками.

Література

1. Гончаренко І. Плодючість молочних корів / І. Гончаренко, Л. Олійник // Тваринництво України. – 2003. – № 3. – С. 15–17.
2. Гончаренко І. Спадковість родин у генетичній структурі голштинської породи / І. Гончаренко. – К.: Аграрна наука, 2005. – 68 с.
3. Дедов М.Д. Особенности коров с высокой пожизненной продуктивностью / М.Д. Дедов, Н.В. Сивкин // Зоотехния. – 2004. – № 10. – С. 2–4.
4. Добровольский Ю.Н. Влияние паратипических факторов на продуктивное долголетие голштинизированных черно-пестрых коров : автореф. дис. ... к-та с.-г. наук: спец. 06.02.01 - разведение, селекция, генетика и воспроизводство сельскохозяйственных животных” / Ю.Н. Добровольский; ФГОУ ВПО МГАВМиБ им. К.И. Скрябина. – Москва, 2006. – 20 с.
5. Дундукова Е.Н. Влияние генетических и паратипических признаков на продуктивное долголетие коров : автореф. дис. на соискание науч. степени к-та с.-г. наук: спец. 06.02.01 □Разведение, селекция, генетика и воспроизводство сельскохозяйственных животных” / Е.Н. Дундукова; ФГОУ ВПО «Волгоградская гос. с.-х. академия». – Волгоград, 2009. – 19 с.
6. Казаровец Н. Взаимосвязь воспроизводительной способности коров с молочной продуктивностью / Н. Казаровец, И. Пинчук // Молочное и мясное скотоводство. – 2000. - № 7. – С. 26–27.
7. Полупан Ю.П. Ефективність використання корів залежно від їхнього віку / Ю.П. Полупан, Т.П. Коваль // Вісник аграрної науки. – 2004. – № 2. – С. 23–25.
8. Рудик І.А. Вплив рівня молочної продуктивності на відтворні показники корів / [І.А. Рудик, Р.В. Ставецька, І.С. Старостенко, М.В. Буштрук] // Аграрні вісті. – 2006. – № 2. – С. 9–11.

Summary

Communication of reproductive ability of cows holstein breeds with lifelong dairy efficiency, a yield of milk for 1 day of a life and duration of economic use is investigated, and also is carried out the correlation analysis of data.

Key words: *a lifelong yield of milk, reproduction factor, fruitfulness, duration of economic use, correlation communication.*

Рецензент - д.с.-г.н., проф. Щербатий З.Є.